

**A KÖZÉP-DUNA VÖLGYE ÉS A HOMOKHÁTSÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSÉNEK MEGVALÓSÍTÁSA A
VÍZGAZDÁLKODÁS FELTÉTELEINEK
BIZTOSÍTÁSÁVAL**

Tanulmány előkészítő anyag

Budapest, 2005. január

1. BEVEZETÉS

A vidékfejlesztés olyan újszerű, átfogó célkitűzés, amely mindazon tevékenységek összességét magában foglalja, amely a vidéki térségeken élő lakosság életkörülményeinek javítása, a környezet és a természetes táj, valamint a kultúrtáj megőrzését szolgálják és a vidék helyi adottságainak, sajátosságainak megfelelően megteremti e térségek fenntartható fejlődését. A hatékony vidékfejlesztés egyik nélkülözhetetlen feltétele a víz, mint természeti erőforrás megléte, elég ha csak az agrárgazdálkodásra vagy a turisztikára, mint a vidékfejlesztés alappilléreire gondolunk.

2. TERÜLETI LEHATÁROLÁS

A fejlesztés célterülete a Közép-Duna Völgye, amely Esztergomtól a Csepel- sziget déli részéig terjed, illetve a Duna-Tisza közti Homokhátság.

A fejlesztés célterülete két régiót, a Közép-magyarországi valamint a Dél-alföldi régiót érinti, ezen belül az Esztergomi, Szentendrei, Ráckevei, Dabasi, Ceglédi, Bajai, Bácsalmási, Kalocsai, Kecskeméti, Kiskőrösi, Kiskunhalasi, Kiskunmajsai, Kunszentmiklósi, Csongrádi, Kisteleki kistérséget. (800ezer fő)

3. A PROJEKT CÉLJA

A lehatárolt célterületen – kivéve a vidékfejlesztés szempontjából nem érintett Budapestet és a fővárost körülvevő agglomeráció területeit – a népességmegtartó képesség javítása egészségesebb környezet kialakításával, valamint a térség gazdasági versenyképességének fokozásával.

Ennek érdekében szükséges egyrészt megfelelő minőségű és mennyiségű víz biztosítása a területen oly módon, amely figyelembe veszi a társadalmi-, természetvédelmi-és gazdasági adottságokat. Másrészt ki kell alakítani a víz által biztosított lehetőségekhez és a víz által támasztott követelményekhez igazodó területhasználatot, amely szorosan igazodik a természetvédelmi igényekhez és szempontrendszerhez, különös tekintettel a természetvédelmi területekre és a Natura 2000 területeire.

4. A PROJEKT SZÜKSÉGESSÉGE

A víz a vidékfejlesztés egyik fő pillérének, a hatékony mezőgazdaságnak elengedhetetlen feltétele, ezért az itt élő lakosság életkörülményeit is jelentősen befolyásolja. A térség népességmegtartó erejének függvénye a területre csapadék valamint természetes vízfolyások formájában érkező vizek megtartása.

Napjainkban egyre inkább felértékelődik a vizek közvetett, természeti környezetben betöltött (ökológiai) szerepe is. A mesterséges vízpótlás főként a homokhátság területén érdemlegesen növelné a biodiverzitást, fokozná az életképességet, és jelentős lehetőséget kínálna az ott élők életkörülményeinek javítására.

5. A PROJEKT LEÍRÁSA

Prioritást élvez a tiszta, egészséges víz biztosítása a terület számára. Ennek egyik feltétele a területre érkező víz megfelelő minősége - amely nagyban függ a Duna és az RSD vízminőségétől - másik feltétele a területen keletkező szennyvizek tisztítás után megfelelő ártalmatlanítása (szennyvíztisztítás IV. fokozatának előírása). Az első feltétel tekintetében alapvetően a térségen kívül lévő, a Duna vízminőségét befolyásoló intézkedések meghozatalára, illetve megvalósítására van szükség. Ezért az egész fejlesztési programot egy olyan alulról építkező vidékfejlesztési szemléletű, ám összetett (vízgazdálkodási, környezetvédelmi, természetvédelmi) szempontrendszer integrált figyelembevételével kell kialakítani, amely elegendő garanciát biztosít a vízhiányos időszak esetén is a társadalmi, gazdasági, ökológiai -és természetvédelmi vízhasználatok biztosítására

A projekt céljának elérésére a következő intézkedésekre van szükség:

- A területre érkező csapadékvizek visszatartása tározásra alkalmas területek igénybevételével.
- A Homokhátság területén kialakított vízrajzi hálózat teljes rekonstrukciója. (Ezzel a két megoldással feltölthetők mindazok a mélyedések, kiszáradt tavak, amelyek nem természetvédelmi területek - vízpótlási céllal -: a természetvédelmi területeken pedig az élőhely fenntartás és megmaradás feltételeként is. Mivel a vízrajzi hálózatnál lévő zsilip és átemelő szivattyúk reverzibilisek, a vizek utánpótlása és kormányzása a vízhasználatok érdekeinek megfelelően történhet.)
- A Duna, valamint a Ráckevei (Soroksári) Duna vízminőségének javítása. A szennyezés terhelésének csökkentését Szentendrétől délre számos beavatkozás segítheti elő:
 - az észak-pesti szennyvíztisztító telep kapacitásbővítése, illetve biológiai P és N eltávolítása, amire 2005-től kerülhet sor,
 - A Ferencvárosi átemelőből, valamint a Délpesti tisztítóból kikerülő szennyvizek átvezetése a Csepel-sziget csúcsán épülő szennyvíztisztítóba
 - Az RSD melletti üdülő-és lakóterületeken keletkező szennyvizek megfelelő ártalmatlanítása
 - a dél-pesti szennyvíztisztító túlfolyójának átvezetése a Duna sodorvonalába vagy a megépülő központi szennyvíztisztítóba
 - a központi szennyvíztisztító megépítése (2008-ig)
 - a fővárosi patakok (Hosszú-réti, Ördögárok, Aranyhegyi, Gyáli, Rákos és Szilas) revitalizációja, szennyvízterhelésük megszüntetése
 - továbbá - bár szorosan nem érinti - a dél-budai szennyvíztisztító megépítése, amely a Duna főváros és Baja közti szennyezés terhelését csökkentené.
- A homokhátság területén keletkező szennyvizek tisztítás után megfelelő ártalmatlanítása (szennyvíztisztítás IV. fokozatának előírása)

6. A PROJEKT VÁRHATÓ KÖLTSÉGE

INTÉZKEDÉSEK	Millió Ft	
	Projekt teljes ktg-e	Ebből előkészítés
1. A fővárosi patakok (Hosszú-réti, Ördögárok, Aranyhegyi, Gyáli, Rákos és Szilas) revitalizációja, szennyvízterhelésük megszüntetése	1.300	130
2. A dél-pesti szennyvíztisztító túlfolyójának átvezetése a Duna sodorvonalába vagy a megépülő központi szennyvíztisztítóba	500	50
3. A Duna-Tisza közti Homokhátság fenntartható fejlesztése	115.200	1.754
4. A Ráckevei (Soroksári)-Duna ág vízgazdálkodását-vízminőségét javító projekt	36.200	1.448
Összesen	153.200	3.382

7. VÁRHATÓ EREDMÉNYEK

Ezek a beavatkozások becslések szerint a Duna jelenlegi vízminőségét a jelenleginél 30-40%-al javítják, beleértve a mikroszennyezőket is. Ezzel a homokhátság vízszintsüllyedése mérséklődik, a Közép-Duna Völgyben élők életkörülményei jelentősen javulnak – amely várhatóan e terület népességmegtartó erejét növeli - a víz, mint természeti erőforrás pedig nemcsak gazdasági, de természetvédelmi -és ökológiai célokra is hasznosul, jelenleg ugyanis egyre inkább felértékelődik a vizek közvetett, természeti környezetben betöltött (ökológiai) szerepe is.

8. AZ EREDMÉNYESSÉG MUTATÓI

Demográfiai mutatók

Térségből történő elvándorlás csökkenése
Térségbe történő odavándorlás növekedése
500 lakos alatti falvak népességcsökkenése mérséklődik

Gazdasági mutatók

Egy főre eső GDP növekedése
Egy főre jutó jövedelem növekedése
Vállalkozások számának növekedése

Környezeti mutatók

A Duna, valamint a térség felszíni vizeinek minőségi javulása
A talajvízszint emelkedése a Homokhátság területén